

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 130/2025-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Paskalom Milatom, Hviezdoslavova 3, Rožňava, proti uzneseniam Mestského súdu Košice sp. zn. 34C/27/2022 zo 17. augusta 2023 a 4. decembra 2024 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 12 ods. 1, 2 a 4, čl. 19, čl. 22, čl. 26 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1, čl. 10 ods. 1, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 5 ods. 1 až 3, čl. 6, čl. 13, čl. 21, čl. 22 a čl. 25 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím uzneseniami mestského súdu označenými v záhlaví. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil, vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie a priznal jej finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 eur a náhradu trov konania.

2. Predmetnú ústavnú sťažnosť podala sťažovateľka bez právneho zastúpenia. Sťažovateľka uvádza, že sa 20. decembra 2024 obrátila na Centrum právnej pomoci, kanceláriu Košice (ďalej len „Centrum právnej pomoci“) so žiadosťou o predbežné poskytnutie právnej pomoci, avšak o jej žiadosti nebolo rozhodnuté bez zbytočného odkladu. Preto z opatrnosti požiadala ústavný súd o ustanovenie advokáta, aj keď predpokladá, že v priebehu konania na ústavnom súde dôjde k doplneniu plnej moci.

3. Podaním doručeným ústavnému súdu 26. februára 2025 oznámil v záhlaví označený advokát ústavnému súdu, že bol rozhodnutím Centra právnej pomoci z 10. februára 2025 (právoplatným 21. februára 2025) určený ako právny zástupca sťažovateľke, ktorej ako oprávnenej osobe bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci vo veci týkajúcej sa predmetnej ústavnej sťažnosti. Z výroku predloženého rozhodnutia vyplýva, že bol určený „na zastupovanie oprávnenej osoby, vrátane spísania a podania ústavnej sťažnosti“. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že skorším rozhodnutím Centra právnej pomoci zo 7. januára 2025 bol sťažovateľke priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci v právnej veci týkajúcej sa predmetnej ústavnej sťažnosti a na jej zastupovanie bol určený advokát JUDr. Kristián Príhoda, ktorý však podaním doručeným Centru právnej pomoci 3. februára 2025 požiadal o zrušenie rozhodnutia, a to v dôsledku straty dôvery medzi ním a sťažovateľkou. V dôsledku uvedeného sťažovateľka zaslala 9. februára 2025 Centru právnej pomoci žiadosť o určenie advokáta označeného v záhlaví, keďže jej už bol určený v iných právnych veciach, ktoré s vecou súvisia, čomu bolo vyhovené.

4. Právny zástupca ústavnému súdu ním spísanú ústavnú sťažnosť nepredložil, iba v oznámení uviedol, že „sťažovateľka na svojich tvrdeniach a právnych argumentoch, ktoré už prezentovala v podanej ústavnej sťažnosti, zotráva v celom rozsahu. Sťažovateľka naďalej zastáva názor, že jej ústavná sťažnosť je plne dôvodná, pretože nesprávnym procesným postupom vyššie označeného porušovateľa základných práv a slobôd sťažovateľky a jeho rozhodnutiami (bližšie špecifikovanými v písomnom vyhotovení ústavnej sťažnosti sťažovateľky zo dňa 06.02.2025) boli závažne porušené základné práva a slobody sťažovateľky z tých podstatných dôvodov, ktoré sťažovateľka konkrétne uviedla najmä v článku II. ústavnej sťažnosti (pod názvom...)“.

5. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že pôvodne vo veci konajúci Okresný súd Košice I uznesením z 8. júla 2022 vo veci vedenej pod sp. zn. 34C/27/2022 nariadil neodkladné opatrenie v znení totožnom s podaným návrhom žalobcov v 1. až 3. rade [zdržať sa konkrétnych tvrdení (výroky I až III)], poučil žalovanú v 1. rade (sťažovateľku) a žalovanú v 2. rade (matku sťažovateľky) o práve podať žalobu vo veci samej (výroky IV až VI) a žalobcom priznal proti žalovaným nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výroky VII až IX).

6. Krajský súd v Košiciach uznesením zo 17. apríla 2023 zmenil uznesenie súdu prvej inštancie z 8. júla 2022 tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia proti sťažovateľke zamietol; nedal poučenie sťažovateľke o možnosti podať žalobu proti žalobcom; odmietol odvolanie žalovanej v 2. rade; sťažovateľke priznal proti žalobcom náhradu trov konania v plnom rozsahu a žalobcom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanej v 2. rade.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 26. júna 2024 uznesenie krajského súdu zo 17. apríla 2023 vo výroku, ktorým odvolanie žalovanej v 2. rade odmietol, a v závislom výroku, ktorým žalobcom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanej v 2. rade, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo zvyšku dovolanie zamietol. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 18. augusta 2024.

8. O výške trov konania rozhodol mestský súd napadnutým uznesením zo 17. augusta 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou, ktorým žalovanú v 2. rade zaviazal povinnosťou nahradiť žalobcom trovy konania vo výške 308,14 eur (výrok I) a žalobcov zaviazal povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 202,18 eur (výrok II).

9. Sťažovateľka podala proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky v celom rozsahu sťažnosť. Podľa jej názoru žalobcovia procesne zavinili trovy celého konania, pretože úmyselne ignorovali možnosť mimosúdneho riešenia sporu a pristúpili priamo k navrhovanému neodkladnému opatreniu. Napadnuté uznesenie preto nie je vo výroku I správne a je nevyhnutné ho v tejto časti zrušiť, keďže je v rozpore s § 256 ods. 2 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého má súd priznať žalovanej v 2. rade náhradu trov konania proti žalobcom, ktorí procesne zavinili ich vznik. K nesprávnosti výroku II napadnutého uznesenia okrem iného uviedla, že v poučení uznesenia odvolacieho súdu zo 17. apríla 2023 boli uvedené iba informácie o opravných prostriedkoch. Od 2. marca 2023 nebola v konaní zastúpená advokátom a nemá právnické vzdelanie. Jej dovtedajší právny zástupca protizákonne odstúpil od jej zastupovania a nepoučil ju o ďalších krokoch, teda ani o tom, ako súd postupuje pri rozhodovaní o trovách konania. Súdne konanie neiniciovala, o jeho existencii sa dozvedela až z uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia. Nemala teda žiadnu vedomosť o tom, ako súd postupuje pri určení trov, a ani súd jej neposkytol poučenie o tom, že ich má sama súdu vyčíslieť. Vyčíslenie trov konania preto bolo možné predložiť súdu do troch mesiacov od doručenia rozhodnutia o ich priznaní, t. j. do 29. augusta 2023. Zároveň poukázala na skutočnosť, že je osobou so zdravotným postihnutím, keďže je v dlhodobej pracovnej neschopnosti s priznanou invaliditou a kvôli extrémne nízkej výške invalidného dôchodku je odkázaná na pomoc v hmotnej núdzi. Fakt, že išlo o uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým jej súd odobral jej ľudské práva bez možnosti jej vyjadrenia či obhajoby, čím jej odňal právo na spravodlivý súdny proces, znamenal pre ňu obrovskú stresovú situáciu, ktorej vplyvom sa jej výrazne zhoršil zdravotný stav. Aby bola motivovaná vynaložiť mimoriadne úsilie aj na úkor svojho zdravia na svoju obhajobu a zvrátiť protizákonné odňatie svojich ľudských práv súdom prvej inštancie, tak určila výšku tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 1 000 eur. V súvislosti s uplatňovaním a bránením svojho práva musela realizovať 25 úkonov so samostatnou tarifnou odmenou 1 000 eur a režijným paušalom vo výške 11,63 eur pre rok 2022 a vo výške 12,52 eur pre rok 2023. Sťažovateľka tak vyčíslila celkovú výšku trov konania na sumu 25 296,98 eur.

10. Mestský súd napadnutým uznesením zo 4. decembra 2024 vydaným sudkyňou sťažnosť sťažovateľky proti výroku I uznesenia vydaného vyššou súdnou úradníčkou zamietol (výrok I) a výrok II napadnutého uznesenia zmenil tak, že žalobcov zaviazal povinnosťou spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 146,08 eur (výrok II). Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. decembra 2024.

11. V napadnutom uznesení mestský súd poukázal na § 240 Civilného sporového poriadku, v súlade s ktorým právo podať sťažnosť proti uzneseniu sa priznáva strane sporu len v prípade, ak bolo rozhodnutie vydané v jej neprospech. Preto sťažnosť sťažovateľky proti výroku I napadnutého uznesenia, ktorým súd zaviazal žalovanú v 2. rade k povinnosti nahradiť žalobcom trovy konania v sume 308,14 eur, bola podaná neoprávnenou osobou. Uvedený výrok žiadnym spôsobom nezasiahol do práv a povinností sťažovateľky, a preto bola sťažnosť v tejto časti zamietnutá.

12. V ďalšom zdôraznil, že povinnosť súdu vyzývať stranu sporu na vyčíslenie trov konania nevplýva zo žiadneho zákonného ustanovenia. Pokiaľ strana nedoručí súdu vyčíslenie trov konania, vychádza súd z obsahu spisu a rozhoduje len o náhrade trov konania, ktoré v konaní vyšli najavo, teda môže bez akejkoľvek aktivity strán rozhodnúť o tých trovách, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu. Špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov, najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu, je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania. V danom

prípade o výške trov konania rozhodla vyššia súdna úradníčka uznesením zo 17. augusta 2023 a vychádzala pritom práve z obsahu spisu, keďže do jej rozhodnutia jej nebolo doručené zo strany sťažovateľky žiadne vyčíslenie trov. Sťažovateľka trovy konania vyčísliť až podaním z 25. augusta 2023. Medzi nadobudnutím právoplatnosti uznesenia krajského súdu (ktorým jej bol priznaný nárok na náhradu trov konania) a rozhodovaním vyššej súdnej úradníčky o výške trov konania mala sťažovateľka dostatočný časový priestor (viac ako dva mesiace) na to, aby súdu (ak to považovala za potrebné) predložila vyúčtovanie trov konania.

13. Predmetom konania bola ochrana osobnosti bez náhrady nemajetkovej ujmy. Základná sadzba tarifnej odmeny by tak mala byť vypočítaná v súlade s § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), avšak vyššia súdna úradníčka pri stanovení základnej sadzby tarifnej odmeny nesprávne vychádzala z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Súd preto opätovne pristúpil k posúdeniu výšky trov konania sťažovateľky. Vychádzajúc z § 10 ods. 8 vyhlášky v znení účinnom v čase začatia konania súdu, bolo potrebné vychádzať z tarifnej hodnoty veci 1 000 eur, keďže žalobcovia náhradu nemajetkovej ujmy nežiadali. Základná sadzba tarifnej odmeny z takto určenej tarifnej hodnoty podľa § 10 ods. 1 vyhlášky dosiahla sumu 61,41 eur. V súlade s uznesením krajského súdu zo 17. apríla 2023 priznal mestský súd sťažovateľke náhradu trov konania za prevzatie a prípravu zastúpenia JUDr. Matúšom Nestorom zo 7. novembra 2022 (61,41 eur, režijný paušál 11,63 eur) a vyjadrenie JUDr. Matúša Nestora zo 7. decembra 2022 (61,41 eur, režijný paušál 11,63 eur), t. j. v celkovej výške 146,08 eur. Sťažovateľka bola v konaní právne zastúpená od 7. novembra 2022 do 2. marca 2023, ostatné úkony do právoplatnosti uznesenia krajského súdu vykonávala sama elektronickou formou alebo osobným podaním na súde, žiadne iné účelne vynaložené trovy jej tak v konaní nevznikli. Súd sťažovateľke nepriznal odmenu za úkon jej právneho zástupcu z 11. novembra 2022, ktorý nevyhodnotil ako účelne vynaložený, keďže ním právny zástupca len oznámil, že prevzal zastupovanie, a poukázal na skutočnosť, že sťažovateľka bola zo zákona oslobodená od platenia súdnych poplatkov. Odmena za daný úkon bola priznaná v rámci prevzatia a prípravy zastúpenia.

14. V závere mestský súd zdôraznil, že v konaní pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania (a tiež aj v iných konaniach, v ktorých rozhoduje súdny úradník na súde prvej inštancie) nie je aplikovateľná zásada zákazu *reformatio in peius* (rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 150/2021 z 18. marca 2021), keďže sťažnosť z hľadiska jej umiestnenia v systematike a štruktúre zákona nemožno považovať za klasický opravný prostriedok. Opravné prostriedky totiž normuje Civilný sporový poriadok vo svojej štvrtej časti, pričom možno konštatovať, že ide o taxatívne uzavretý výpočet, ktorý nemožno analogicky rozširovať.

II.

Argumentácia sťažovateľky

15. Podstatou rozsiahlej argumentácie uplatnenej sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti (týkajúcej sa v značnej miere rozhodnutia vo veci samej) je tvrdenie, že napadnuté uznesenia týkajúce sa vyčíslenia trov konania sú arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, nepresvedčivé.

16. Podľa názoru sťažovateľky v jej sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyššou súdnou úradníčkou preukázala, že v súvislosti s uplatňovaním a bránením práva jej vznikli oveľa vyššie trovy, ako boli

vyčíslené. Mestský súd namiesto vykonania nápravy sťažovateľku potrestal ďalším znížením priznaných trov konania, a to o viac ako 27 %, v uznesení vydanom sudkyňou a navyše protizákonne zmenil aj prijímateľa náhrady trov konania. V čase právoplatného skončenia predmetného sporu, čo podľa sťažovateľky nastalo 29. mája 2023 (doručením jej uznesenia krajského súdu zo 17. apríla 2023), nebola sťažovateľka právne zastúpená.

17. Podľa názoru sťažovateľky mestský súd postupoval protichodne, keď jej sťažnosť proti výroku I uznesenia vydaného vyššou súdnu úradníčkou zamietol ako podanú neoprávnenou osobou. Uvedené odvíja od skutočnosti, že na jednej strane tento výrok žiadnym spôsobom nezasahoval do jej práv a povinností, no na druhej strane mestský súd dal možnosť vyjadriť sa k sťažnosti sťažovateľky aj žalovanej v 2. rade. Ak teda mestský súd takto postupoval, mal sa k vyjadreniu žalovanej v 2. rade vyjadriť v odôvodnení uznesenia o sťažnosti, čo však neurobil, a tak rezignoval na svoju povinnosť dané uznesenie náležite odôvodniť.

18. Mestský súd v čase prebiehajúceho konania o merite veci disponoval informáciami, že sťažovateľka nemá právnické vzdelanie a je osobou so zdravotným postihnutím, a preto bol povinný sťažovateľku vyzvať na vyčíslenie trov konania, aj keď podľa jeho názoru táto povinnosť nevyplýva zo žiadneho zákonného ustanovenia. Mestský súd však, naopak, sťažovateľku diskriminoval z dôvodu jej zdravotného postihnutia.

19. Taktiež namieta, že predmetom konania nemohla byť ochrana osobnosti, a teda že zmena základnej sadzby tarifnej odmeny uznesením o sťažnosti bola nezákonná. Procesná subjektivita žalobcu v 1. rade (Gymnázia Šrobárova 1 v Košiciach) a jeho spôsobilosť samostatne konať pred súdom v právnej veci ochrany osobnosti neexistuje, keďže ide o právnickú osobu, pričom § 11 Občianskeho zákonníka exaktne stanovuje, že právo na ochranu osobnosti má výlučne fyzická osoba.

20. V závere sťažovateľka konštatuje, že *„právoplatné rozhodnutia mestského súdu ohľadom výšky náhrady trov konania sú takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces a ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že zasiahlo aj do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv sťažovateľky.“*

21. Sťažovateľka taktiež poukazuje na to, že o jej sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyššou súdnu úradníčkou mestský súd rozhodoval viac ako 14 mesiacov, pričom zbytočné prieskumy v konaní potvrdila aj podpredsedníčka mestského súdu v oznámení o výsledku prešetrenia sťažnosti v predmetnej veci z 28. októbra 2024. Uvedené podľa jej názoru poukazuje na porušenie jej práv garantovaných v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľky obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2

zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

23. Ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade zdôrazniť, že povinné právne zastúpenie v konaní pred ústavným súdom (§ 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde) nie je samoúčelné, ale spočíva predovšetkým v zabezpečení kvalifikovaného chránenia a presadzovania práv a záujmov sťažovateľa ako advokátovho klienta [§ 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov]. Špecifickosť konania pred ústavným súdom vyžaduje splnenie podmienky povinného právneho zastúpenia z dôvodu, aby advokát na jednej strane poskytoval čo najúplnejšiu právnu pomoc, ktorú jeho klient potrebuje, a na strane druhej aby ústavný súd nebol neúmerne zaťažovaný nekvalifikovanými návrhmi. To vyžaduje, aby ústavná sťažnosť bola spísaná advokátom, keďže navrhovateľ musí byť zastúpený advokátom v celom konaní (§ 34 zákona o ústavnom súde), pričom konanie sa začína na návrh, a to dňom doručenia návrhu (§ 41 zákona o ústavnom súde). Návrh je základným predpokladom konania so zákonom ustanovenými všeobecnými a osobitnými náležitosťami a zásadne predurčuje jeho priebeh, keďže ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde), účel obligatórneho právneho zastúpenia je teda pri tomto procesnom úkone evidentný (m. m. IV. ÚS 299/2024).

24. Sťažovateľka sa obrátila na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu a o ustanovenie právneho zástupcu zároveň, resp. následne požiadala aj ústavný súd len „z opatrnosti“. V dôsledku toho by mal ústavný súd konať o ustanovení právneho zástupcu duplicitne, keď také konanie už, ako to vyplýva z bodov 2 a 3, prebiehalo iným zákonom ustanoveným úradným postupom. To je nepripustné a predmetná okolnosť by bola sama osebe dôvodom na nevyhovenie žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu, a to bez ohľadu na posúdenie jej žiadosti Centrom právnej pomoci.

25. V čase rozhodovania ústavného súdu došlo na strane sťažovateľky k predloženiu plnomocenstva právneho zástupcu (ktorým musí byť zastúpená v celom konaní pred ústavným súdom, teda aj pri samotnom podaní ústavnej sťažnosti). Inštitút povinného právneho zastúpenia však v konaní o ústavnej sťažnosti nemožno chápať spôsobom, že sťažovateľke postačuje predložiť ústavnému súdu plnomocenstvo udelené advokátovi na jeho zastupovanie pred ústavným súdom. Zmyslom požiadavky povinného právneho zastúpenia je, ako už bolo uvedené, zabezpečiť kvalifikovanosť podaných návrhov, ktoré musia byť splnomocneným právnym zástupcom ako osobou znalou práva predovšetkým koncipované, čo v prípade sťažovateľky absentuje. Sťažovateľka ústavnú sťažnosť sama podpísala (pravdepodobne aj sama spísala), podala a až následne bolo doplnené plnomocenstvo datované 25. februárom 2025.

26. Vo veci sťažovateľky teda k predloženiu kvalifikovanej (advokátom spísanej) ústavnej sťažnosti nedošlo, v dôsledku čoho sťažovateľka neodstránila tento nedostatok ústavnej sťažnosti, čo zakladá dôvod na jej odmietnutie pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia, pozri však aj časť III tohto odôvodnenia).

27. V sekundárnej rovine v dôsledku nedostatku náležitostí ustanovených zákonom, a to neodstrániteľných (advokáta ústavný súd štandardne nevyzýva na odstránenie bazálneho nedostatku

ústavnej sťažnosti, v tomto prípade na samotné spísanie návrhu jeho osobou), majúcich za následok odmietnutie ústavnej sťažnosti, nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že vo veci sťažovateľky nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (k tomu opäť pozri v obsahovej nadväznosti aj nasledujúcu časť tohto odôvodnenia, na ktorého vecných záveroch by ustanovenie právneho zástupcu rovnako nič nezmenilo). Preto ústavný súd nevyhovel žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu (bod 2 výroku tohto uznesenia), ktorá nebola po jeho externom ustanovení vzatá späť.

28. Aj s prihliadnutím na skutočnosť, že v dôsledku zmeny právneho zástupcu ustanoveného pôvodne Centrom právnej pomoci sťažovateľke (bod 3 tohto uznesenia) došlo k predĺženiu konania o žiadosti sťažovateľky o predbežné poskytnutie právnej pomoci s tým, že právoplatne jej bol určený advokát až 21. februára 2025 (teda po uplynutí dvojmesačnej lehoty od nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozhodnutia sudkyne), ústavný súd pri uplatnení materiálneho prístupu nadštandardne a subsidiárne (bez ohľadu na primárne prítomný dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, pristúpil k jej predbežnému posúdeniu.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením mestského súdu vydaným vyššou súdnou úradníčkou:

29. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

30. Ústavný súd preto musí konštatovať, že ústavnému súdu nie je daná právomoc preskúmať napadnuté uznesenie vydané vyššou súdnou úradníčkou, keďže ho už meritórne preskúmal na základe sťažnosti mestský súd (napadnutým uznesením vydaným sudkyňou). Preto je daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto jej časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením mestského súdu vydaným sudkyňou:

31. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, však neznamená, že takými rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov, ktorí sa v tejto súvislosti na ústavný súd obrátia. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018, IV. ÚS 431/2018), ako aj v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010).

32. Ústavný súd, preskúmajúc napadnuté uznesenie, ktorého odôvodnenie v podstatnom zhrnul v rámci bodov 10 až 14 tohto uznesenia, dospel k záveru, že neobstojí tvrdenie sťažovateľky o jeho arbitrárnosti či nedostatku odôvodnenia. Bez potreby opakovania či parafrázovania jeho právnych záverov ústavný súd uvádza, že mestský súd správne zamietol sťažnosť sťažovateľky proti výroku

I uznesenia vydaného vyššou súdnou úradníčkou, ktorým nebolo zasiahnuté do práv a povinností sťažovateľky, a vyhodnotil ju ako podanú neoprávnenou osobou (bod 32 napadnutého uznesenia). Pri predkladaní vyčíslenia trov konania sťažovateľkou zdôraznil, že od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým jej bol priznaný nárok na náhradu trov konaniam do rozhodnutia vyššej súdnej úradníčky o ich vyčíslení uplynula dostatočne dlhá doba na to, aby si sťažovateľka vyčísliła trovy, a to bez toho, aby ju súd na túto činnosť vyzýval, keďže strana sporu sama musí vyvíjať potrebnú aktivitu v záujme docielenia ochrany svojich práv (body 34 až 36 napadnutého uznesenia).

33. Ako nedôvodnú vyhodnotil ústavný súd námietku sťažovateľky, že predmetom konania nebola ochrana osobnosti. Uvedené totiž vyplýva aj z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu z 26. júna 2024, v ktorom je konštatovaná potreba bezodkladnej úpravy pomerov medzi stranami, a to z dôvodu dopadu činnosti žalovaných (sťažovateľky a jej matky) na žalobcov v 2. a 3. rade vo sfére ich osobnostných práv – ochrany občianskej cti a v prípade žalobcu v 1. rade – ochrany dobrej povesti. V nadväznosti na uvedené mestský súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania za dva úkony spolu s režijným paušálom vykonané jej právnym zástupcom od novembra 2022 do marca 2023 a ako neúčelne vynaložený vyhodnotil úkon právneho zástupcu sťažovateľky z 11. novembra 2022 (body 37 až 40 napadnutého uznesenia). Mestský súd dostatočne reflektoval aj námietky sťažovateľky týkajúce sa jej právneho zastúpenia, aj keď len v časti súdneho konania, a z toho vyplývajúcu zákonnú povinnosť uloženia povinnosti zaplatiť náhradu trov konania advokátovi, ktorý je v takomto prípade platobným miestom (bod 41 napadnutého uznesenia).

34. V závere mestský súd poznamenal (a to sa týka základnej námietky uplatnenej v následne podanej ústavnej sťažnosti), že v konaní pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania nie je aplikovateľná zásada zákazu *reformatio in peius* (poukazujúc na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 150/2021 z 18. marca 2021), keďže sťažnosť z hľadiska jej umiestnenia v systematike a štruktúre zákona nemožno považovať za klasický opravný prostriedok, tie sú určené taxatívne a nemožno ich analogicky rozširovať (bod 42 napadnutého uznesenia).

35. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie obsahuje dostatočný základ pre vyslovený skutkový a právny záver o priznanej výške trov konania a závery, ku ktorým mestský súd dospel, nemožno označiť za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že výklad mestského súdu z ústavného hľadiska by bol neospravedlňiteľný a neudržateľný v takej miere, aby mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv.

36. Sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia aj základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v štádiu, keď už k porušovaniu označeného základného práva nemohlo dochádzať, pretože ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená až po tom, čo o výške trov konania vo vzťahu k sťažovateľke bolo právoplatne rozhodnuté (napadnutým uznesením vydaným sudkyňou právoplatným 20. decembra 2024). Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu sa ochrana základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie uvedeného práva označeným orgánom verejnej moci ešte mohlo trvať.

37. Ústavný súd preto musí uzavrieť, že sťažovateľkou koncipovaná ústavná sťažnosť nie je spôsobilá vyvodiť záver, že medzi napadnutým uznesením mestského súdu a obsahom označených práv existuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, čo zodpovedá zjavnej neopodstatnenosti návrhu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. marca 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu